

# GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATA SAPTAMÂNALA

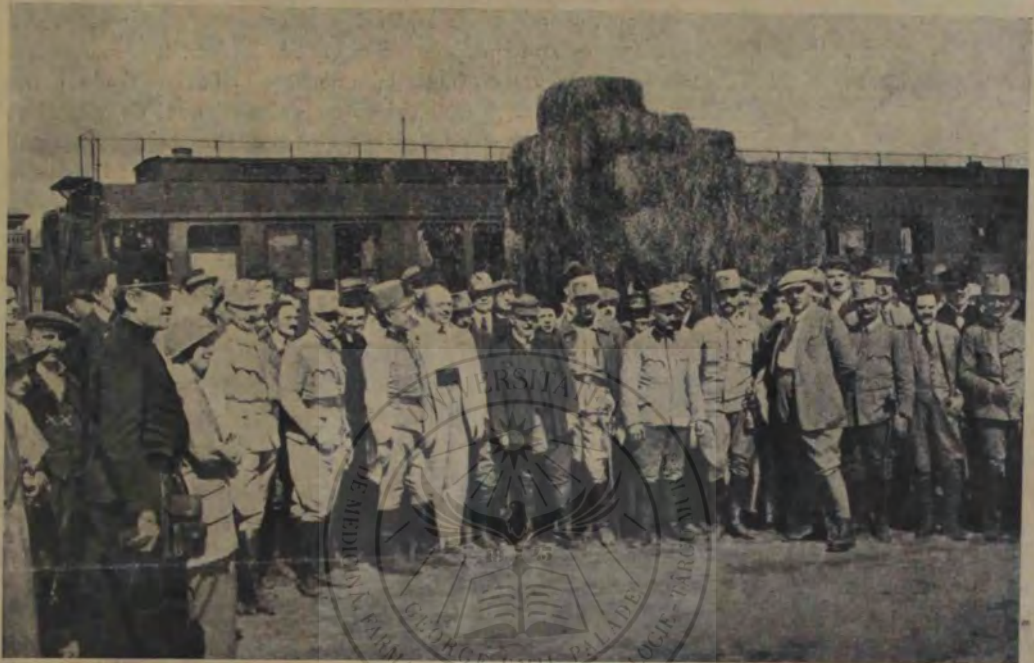


REDACTOR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

Anul IV. — Nr. 33.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.  
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 23 August n. 1914.



Ziariștii pe câmpul de războiu. — Vezi la „Rânduri mărunte” —



22 OCT 2019

Vedere de pe câmpul de luptă din Polonia răsărită: După ce trupele rusești s'au retras, trupele noastre austro-ungare intră în orașul Walbron, fiind primite de populația polonă cu aclamații, — căci Polonia, își nădărduește liberarea după ce trupele noastre vor rămâne definitiv învingătoare asupra celor rusești.



## Însemnările unui completaș mobilizat.

### II. Cu flori și cu suspine.

Amurgea. Pe piscurile munților austriece se resfrângeau de turnurile de tinichea ale bisericuțelor pline de evlavie razele de soare și trenul alergă încet și greoiu în vale, ca un șarpe uriaș. Noi stam în ferești, pe trepte, grămadă, om peste om și măsuram cu privirile largul. Umbra pădurilor se 'ntindea domoală înaintea noastră și cercetând desigurile cu ochii, alegeam printre tufișuri și prin porumbiște sute de soldați, strecurându-se pe furiș în linie de front, plecați de spate și plini de sudoare. Din când în când ne ajungeau la urechi comenzi scurte și aspre, vedeam apoi baionete 'nfricoșate sclipind în câteun mănunchiu de raze de soare și pe urmă auziam bubuituri prelungi, pierzându-se zgomotos în inima pădurilor.

În sufletul nostru de completași obicinuiți cu hodina și cu comoditatea, răsăriau iarăș mizeriile de cazarmă cu vieața prăpădită, cu zilele obositoare, lungi, urâte și înfricoșate. De ce s'o negăm? Nu ni eră dragă vieața asta. Fiecare dintre noi am fi dorit mai bine, să stăm undeva feriți de tot zgomotul lumii, de toată învălmășeala asta. Să stăm pe lângă afacerile, care amenințau să ni se prăpădească, să stăm pe prispa căsuțelor și să ne mângăiem în amurgul serii pe cei scumpi și dragi. Dar ne chiemă țara și ne chiemă împăratul! La gândul acesta sufletul nostru amorția par'că și pe dinaintea ochilor ne trecea, ca un întunec greu și înfricoșat. Ne venia în minte jurământul: „prin foc și prin sabie, pe pământ și pe apă, în pace și 'n războiu...” ne venia în minte și nu mai înțelegeam nimic, din cele ce se petreceau în preajma noastră...

Vom merge! Da, o să mergem! Și acum, fluturările de batiste din drum ne păreau cu mai mult înțeles. Cetiam în ochii fetelor și a nevestelor păreri de rău mai intensive și

la cea mai apropiată gară, unde ne-am oprit, am simțit întreg fiorul bietului soldat pornit în luptă, cu gândul, ca niciodată să nu se mai rentoarcă. Căci ce ne așteptă aici! Femei cu ochi duioși, fete visătoare și blânde, copii neastâmpărați și sprinteni, — mulțime, care furnica dela vagon la vagon, împărțindu-ne beutură, mâncare, țigarete, și câteo floare, să ne 'nveselească inima și să ne usuce lacrimile. Ne 'ncărcam cu mână largă și la fiecare ne spuneau un cuvânt de 'mbărbătare, o vorbă de mângăiere: „Cu bine mergeți, dragii noștri“, — și pe gurițele lor fermecătoare fluturau zimbete șăgalnice, de iubire, de dor, de promisiune poate, ori, — cine știe să pătrundă sufletul femeii?, — ca să ne 'mbărbăteze și ne toarne în inimă avânt și ca să-și ascundă lacrimile.

Aceasta e soarta femeilor. În adâncul inimii să plângă după ai lor, iar cu vorba și cu ochii să mângăie pe cei ce vin și trec mai departe, necunoscuți, ca și aceia, pe cari i-au perdut ele. Să aștepte trenurile lungi și grele, să trăiască aceeași suferință

de zeci de ori și să sperze mereu, că ai lor se vor rentoarce iar cu bine. Să asculte înfiorate cântecile plângătoare, să spună cuvinte dulci celor, pe cari i-or vedeă triști, și să privească apoi cu ochii 'n lacrimi, pe urma fiecărui tren, ce pleacă...

Cu flori și cu suspine, triste și zimbitoare, așa așteptau și poate așteaptă și acum, frumoasele din Pölschau, trenurile militare.

În fiecare zi ele petrec tot alte rânduri noi de soldați și 'n fiecare zi zimbesc și plâng, impart flori și-și flutură batistele imaculate, în vreme ce din inima plăpândă le scapă suspinuri lungi și dureroase după fiecare tren ce trece...

O, Doamne, minunată făptură ai croit, când ai făcut femeea!

Radu Mărgean.

□ □ □

### Pe câmp.

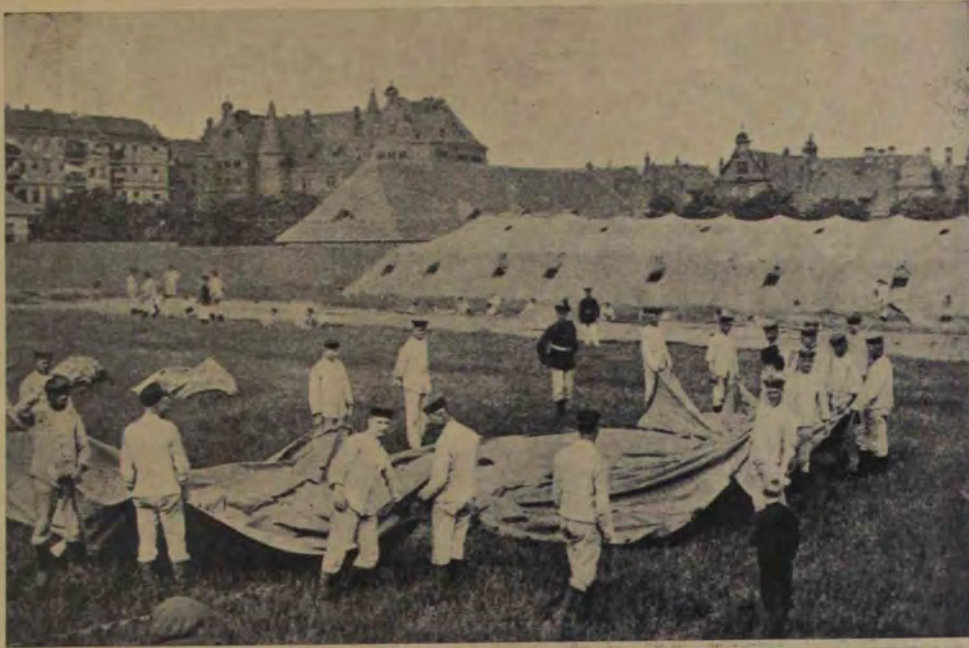
Miezul zilei... timp de cină...  
Nici țipenie pe cale...  
Cu mirezme de sulcină  
Bate vântul dintr'o vale.

Pe miriște clăi de-avalma  
Iar la umbra unei clăi,  
Tolăniți pe-un pâlăc de iarbă,  
Stau de taină doi flăcăi.



Cavalerie belgiană de graniță, care ea a avut parte de cel dintâi foc în acest războiu germano-francez, întimpinând ea ca dintâi oștile germane ce le intrau în țară.





*Pregătirea corturilor.* Armatele nu ajung a fi toate adăpostite în case sau alte edificii, căci ele se îngrămădesc într'un sat, într'un oraș, de zece și 20 de ori atâtea câți locuitori are satul ori orașul, — și așa, scoțând de tot pe oameni din acele comune, — tot nu se găsește adăpost pentru poporul de soldați. De aceea ei își pregătesc corturi de câmp, sub care să se mai adăpostească de vremuri grele. — Chipul de aci ne arată soldații pregătindu-și corturile.

Vântul — hoț fără păreche —  
Fură-asa din când în când  
Și mi-aduce la ureche  
A lor taină — vrând-nevrând.

Și în timp ce eu din coasă  
Culc o brazdă de trifoi,  
Dela clăia cu pricina  
Zice unul din cei doi:

„...Și mi-e dragă, măi Căline,  
Știi, așa, cum n'am cuvânt...  
Când o văd sărac de mine,  
Nu mai știu pe unde sânt.

Că-i frumoasă, fără seamăn  
Și n'aș crede să dau gres,  
De ți-aș spune, că-i mai mândră  
Ca o floare de cireș.

Mijlocelul i se frânge  
Strâns în bete... iar în sân  
Două pierseci părguite  
Și miros de flori de fân.

Un sărut al ei, Căline,  
E fierbinte... cum să spui,  
Nici jărăticul din vatră  
Mai cu foc eu cred că nu-i...

Și de-ai ști ce mult mi-e ciudă  
Când în horă ea-i temei,  
Că pe când îi joc în dreapta,  
Vreau să fiu și 'n stânga ei...

Mâne o să n'ncep pețitul,  
Pețitoare-i muică-mea,  
Mâne dar mi 'ncerc norocul  
Și de-o/și să nu mi-o deă,

Să mă bată sfânta cruce  
Și să n'apuc pân' acasă,  
Dacă n'oi jură-o 'n noaptea  
Când va fi cuiva mireasă!..“

17

V. MILITARU



*Cetățeni și soldați.* Un ospătar patriot din Viena, dând bere de cinste tuturor soldaților ce trec pe la el, — nainte de plecarea la războiu. Aceaș dragoste le-a arătat-o soldaților și locuitorii din alte părți în Austria ca și pe la noi, tractându-i cu mâncări, beuturi, țigări și îngrijind de ai lor cei de-acasă.





Comandanții supremi ai celor două armate aliate, rusă și franceză: **Țarul Nicolae** la stânga și generalul francez **Joffre**, generalissimul armatei franceze de operațiuni.

## O zi din viața Țarului.

— Cum își petrece timpul marele stăpânitor al tuturor Rușilor. —

Un mare ziar din Petersburg, ocupându-se de viața de toate zilele a țarului Nicolae, o descrie în modul următor:

Împăratul se scoală în timpuri normale, de obicei la ora 8 dimineața.

După facerea toaletei și luarea unei mici gustări, țarul intră în biroul său de lucru, fix la ora 9, unde citește ziarele rusești și streine, telegramele ambasadurilor din străinătate, cum și rapoartele diferiților miniștri și guvernatori.

Neavând secretar, suveranul ia note singur într'un mic caet de care nu se desparte niciodată și rezolvă hârtiile curente, punând rezoluțiuni cu mâna sa.

La ora 10 și  $\frac{1}{2}$  împăratul face o

scurtă plimbare în parcul palatului însoțit întotdeauna de cățelul său favorit, în compania căruia se află toată ziua.

La ora 11 revine din nou în birou, începând primirea miniștrilor și înalților demnitari din stat.

Împăratul primește în mod cât se poate de cordial pe sfetnicii săi, ale căror rapoarte și păreri în chestiunile la ordinea zilei, le ascultă fără să întrerupă câtuș de puțin.

Semnează apoi decretul prezentat, după care la ora 1 intră în sala de masă.

La masa de prânz, care nu ține în nici un caz mai mult de o oră și la care ia parte întreaga familie imperială, țarul invită de obicei pe comandantul suprem al gărzii palatului, cum și pe unii din ofițerii acestei gărzi.

După masă, adică cu începere de la ora 2, țarul primește în biroul său de lucru pe marii duci și comandanți superiori ai armatei.

Rapoartele acestora țarul le citește singur, rezolvându-le imediat pe cele de mică importanță și care nu necesită un studiu mai aprofundat.

După terminare, la ora 4, împă-



Vedere din armata sârbească: Sârbia și-a chemat sub arme și gloatele clasa a 2-a. Chipul de aci ne arată o trupă de astfel de gloate. Sunt oamenii în hainele lor de-acasă, doar de-au căpătat pușcă și gloanțe.





Vederi din armata rusească: Sus: defilarea unei sotnii, companii, de cazaci, jos: defilarea unui batalion de infanterie rus.

ratul face o nouă plimbare în parc de astădată însoțit și de țarevici, în compania căruia se simte foarte fericit.

În timpul acestei plimbări, țarul pare mai vesel și comunicativ ca de obicei, luând parte câteodată la jocurile zglobii ale țareviciului, ale cărui capricii le îndeplinește cu multă bunăvoință și fără a obiecta nimic.

La ora 5 împăratul ia ceaiul, înconjurat de toată familia sa, în mijlocul căreia se simte nespus de fericit.

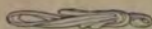
În timpul ceaiului țarul discută și politică, comunicând împărătesei conținutul rapoartelor mai importante primite în cursul zilei.

La ora 6 reintră iarăși în cabinet primind miniștri și înalți demnitari, până la ora 8, când încetează orice activitate biurocratică la palat.

Masa de sără țarul o ia de asemenea în cercul familiei sale, după

care se retrage în salon, unde discută literatură și face muzică cu marile dăcese.

Înainte de a se culca, citește de obicei cărți noi apărute, de autori bine cunoscuți ruși și streini.



## RÂNDURI MĂRUNTE

**Ziařiștii pe câmpul de războiu.**—În războaiele nouă, nici ziařiștilor nu le mai e dată libertatea de a privi războiul și a scrie... adevărul despre ce au văzut cu ochii. Că adesea prin asta descopăr dușmanului lucruri ce pot fi spre răul armatei proprii. De aceea azi și ziařiștii sunt ținuți sub supravegherea unei comisii speciale militare pentru cenzurarea știrilor ce trimit ziařiștii ziarelor lor. Chipul de pe pag. întâie a revistei noastre de azi, ne arată grupa de ziařiști vienezi, puși sub supravegherea colonelului *von Hoen*

și a mai multor ofițeri, plecând delagara din Viena spre câmpul luptelor.

\*

*Rugăm pe toți abonații noștri, a căror abonament a expirat, să binevoiască a se îngriji de reînnoirea abonamentului, ca expedarea revistei la a adresa dâșnilor să nu înceteze. Asemenea sunt rugați și restanțierii, ca să-și achite restanțele fără amânare, căci altfel li se sistează trimițerea pe mai departe a revistei și se iau măsuri împreunate cu spese pentru încassarea pretenziunilor noastre!*

\*

**Cu numărul de față** începând „Cosinzeana” va aduce în fiecare săptămână zeci de chipuri, cari de cari mai interesante, din războiu: Vederi din armatele încăerate, de-a comandanților lor, de-a trupelor, de-a luptelor.

În numărul de azi deja dă câte un chip două din armata noastră, din cea germană, rusească, franceză, engleză, belgiană și sârbească. Vom urmă a a-





*Armata engleză: Lordul Kitchener, fostul vicerege al Indiilor, — numit acum, din prilegiul războiului ministru de războiu al Angliei. El e care a dus la încheeră războiul contra Burilor, care până a nu primi el comanda su-  
premă pe acel câmp de luptă, mergea prost pentru Englezi.*

duce încă multe și interesante chipuri. Cei ce ar dori a le avea, să aboneze „Cosinzeana”. Prețul pe 3 luni 3 cor., pe 2 luni 2 cor., pe 6 luni 6 coroane.

**E prea scump divorțul.** Din Newyork se vestește: luriștii americani au avut un mare sfat în care s'au desbătut unele legi americane, cari vor fi schimbate încurând. Mai multă bătae de cap le-a dat învățăților legea de căsătorii și legea de divorț. După lungi discuții în privința aceasta, a răzbit părerea acelor, cari au propus că: în Statele Unite din întreagă America-de-Nord să fie una și aceeaș lege de căsătorii, pentrucă numai așa s'ar putea înlătură multele proese de divorț, cari toate dovedesc, că în America se leagă căsătoriile prea ușuratic. S'a arătat ce păgubitoare sunt pentru vieța socială divorțurile și s'a dovedit, că nicăiri nu mai sunt atâtea femei despărțite și copii pribegi părăsiți de părinți, ca în Statele Unite ale Americii-de-Nord. Tot mai mult s'a întărit convingerea Americanilor, că nu divorțul trebuie făcut anevoios, ori chiar imposibil, prin lege, — ci legea căsătoriei trebuie puțin îngreunată.



*Tinerii cadeți, chemați la proba tăriei lor sufletești: Sunt tineri absolvenți ai școalei de cadeți din Timișoara, cari la 1 August au fost înaintați locțiitori de ofițeri și — trimiși la trupe și cu trupele, pe câmpul de războiu. Sunt tot băieți tineri de 19—20 ani. Nainte de a se risipi printre trupe, s'au fotografiat cu ofițerii lor instructori între ei.*





Turnul Eiffel din Paris, pus în slujba războiului: În acest turn uriaș e instalată azi o stațiune de radiotelegrafie, pentru trimiterea de avize din capitală pe câmpul de război și primirea de știri și cereri de pe acel câmp, — provăzută cu stațiuni telegrafice fără sârmă.

Interesant a vorbit despre căsătorie și divorț: Dr. Ana Howard Show, prezidenta ligei femeilor americane.

Primejdia ce ne amenință pe urma divorțurilor și a căsătoriilor nefericite — a zis prezidenta sufragetă — nu poate fi înlăturată de dieta centrală altcum, decât prin reforme radicale. Legile actuale de divorț, cari în fiecare stat sunt altcum, nu sunt bune. Până când oamenii auți se pot despărți când lor le place, cei săraci numai cu mari greutate pot ajunge la o sentință favorabilă în procesele de divorț, da, pentru că în toate statele e din cale afară scump divorțul, e împreunat cu prea multe cheltueli. Legile de căsătorie în valoare, le-au făcut bărbații singuri, fără noi femeile, dar până când nu vor lua parte și femeile la aducerea ori schimbarea acestor legi, lege de căsătorie cuminte, care să mulțumească și pe femei, nu vor putea să aducă niciodată. Mai întâi

legarea căsătoriilor trebuie îngreunată. Dacă nu s'ar legă căsătoriile așa de ușor, ca azi, ar fi mai puține femeile nefericite și procesele de divorț. Soții cari nu trăesc împreună, și totuș nu se pot despărți, sunt o rușine a societății omenеști. Divorțul trebuie îneznit și ieftinit, căci numai în felul acesta s'ar putea sană răul. Ar fi apoi de dorit, ca între divorț și noua căsătorie să fie cel puțin un an, prescris de lege. Din partea mea nu țin de om cinstit pe acela, care azi se desparte și mâne iar se cunună.

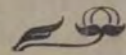


## Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE RETRIMIT.

I. M. „Un incendiu“ nu are nici macăr calități stilistice, ca să se poată publica.

N. O. Atât „Eroul“, cât și „Serenada“ sunt încercări slăbuțe, cari nu fac pentru noi.



Armata franceză: Pregătirea trupelor africane, pentru a fi aduse se iee și ele parte la războiul „țării-mame“, în Europa. Ofițeri francezi le trec în revistă și le arată scopol înarmării. Ziarele spun, că deja astfel de trupe au fost debarcate în Franca și vor fi trimise pe câmpul de luptă.



# O ÎNMORMÂNTARE

ION DRAGOSLAV

Dacă le-ai spune copilașilor de pe ulița mea, că prin orașul nostru are să treacă regele, nu s'ar mișcă, nu s'ar sinchisi să-l vadă, cum le-a fost să vadă înmormântarea cioroiului, pe care îl adusesse într'o zi nepoțelele mele Ilenuța și Tulo, nu știu de unde.

Pentru că trebuie să spun, că numai pe ulița mea, din izvorul Maicii-Domnului, avem dela șase case nu mai puțin, ca douăzeci de prunci între 12 și un an de mari, începând dela unu cât un degetar, și până la Antihârțul vrednic de toate drăciile copilărești.

Și asta să nu vă pară de șagă, să credeți, că în cele șase case șed zece sau doisprezece gospodari, de au atâția copii, ci numai șase șed întocmai, cu nevestele lor, și asta știi vine numai cât ți-ai aruncă ochii, că de toți, cu cei mai răsăriți, sunt la treizeci și mai bine. Dar de, acuma pe cei cu tuleie pe ei și cu o leacă de docsă la cap, să nu-i punem, ci pe ăștia, cari de dimineața până când somnul își întinde aripele lui peste lumea trudită de griji, îți fac capul prăvălie de iarmaroc, prin strigătele, țipetele și plânsetele lor. Barrem pe mine m'a bătut fericea, sunt tocmai bine: la mine sunt trei fete, la stânga, în *vila lui Arghirescu*, sunt trei de toată bunătatea, la dreapta sunt patru. Apoi pela astea trei case când încep țipetele, ține-mă Doamne, pas, de ți-e somn, să mai dai ochii în gene.

Fete sunt mai multe, dar băeți puțini. Între ăștia putem numi pe vestitul Turtă, un drăguț de băiat, cât un butoiaș, cu ochii mari albaștri, ca de matușor și vrednic de tot plânsul, când începe nu-ți mai trebuie muzica dela panoramă. Apoi la mine sunt două po-doabe vestite: Tuloieș, o fetiță de șase ani și una Ilenuța, care de bine ce a învățat, a mai rămas să ție ușa clasei a II-a, să nu fugă. Și așa cu Turta și cu Borzacu, sora lui Turta și cu Viorica și apoi mai e un degetar bălan și fofolit la mers ca o rătușcă, căruia îi zice Chiticu, din când în când au de lucru mai mult să se bată, decât de joacă. Totuș când a fost vorba de înmormântarea cioarei, au sărit cu mic cu mare și au picurat prinsoal lor de lacrimi pe mormântul bietului „cuc țigănesc“, care își găsise domiciliul tocmai la noi, adus, cum am spus, de fetele Ilenuța și Tuloieș.

Și o nimerise bine.

Un băețan din vecini, aprod la tribunal, aude într'o zi, pe când mătură prin cancelarii, cărăiturii în sobă, băgă mâna și ceva îl prinde de deget, se uită bine, un cioroi, un pui. Cioarele își făcuse culcuș și cuib în coșurile clădirii și cum se nimerise, un pui căzuse tocmai în sobă, aveă acum aripi, gătit bine cu pene, dar încă prostuț. Tocmai atunci un nepoțel, ca de 5—6 ani, al lui unu Alexandru dela Banca Națională, veni acolo și văzând cioroiul îl ceru cu toate stă-

ruințele și astfel îl căpătă. El îl aduse acasă, unde căzû pe mâna altor frați mai mici.

Apoi bietul cioroi ce a pățit, de-ar fi fost poet și scriitor, ar fi lăsat un roman sau o plângere, cum numai rar se poate ceti.

Apoi Alexandru, cel mai mare băiat și care îl adusesse, crezând că cine știe ce odor a dobândit, îl aduse spre fală și pe ulița noastră, dar având și el gust de joacă, îl lăsă în gazdă la un verișor a lui, Costică, dela a cincia casă dela noi, unde și dormi cioroiul o noapte, deoarece Alexandru luându-se cu joaca și trebuind să meargă acasă, a uitat de dânsul.

Tatăl lui Costică, om gospodar, cu pui, găini, porci, aveă cui da mămăliga, și astfel văzând că Alexandru și a doua zi întârzie să-și ieie cioroiul, porunci lui Costică să-i facă vânt unde a ști. Noroc că Buftu, un alt drac de alătura de el, văzându-l cu cioroiul în mână, îl și ceru, totuș Costică nu voi să-l deie degeaba ci măcar să plătească cioroiul mămăliga și dormitul din cele două zile, și îi ceru să-i deie ceva pe el. Buftu fu silit să fure niște cireșe din un copac din o grădină străină, de peste drum de ei, și să cumpere bunătatea de pasăre.

Ei, dar cioroiul cereă mâncare: „câr! câr!“ Și apoi își lăsă urmele în toate părțile, iar Buftu nepridind un mâncarea, deoarece partea pe care trebuia s'o mănânce el o dădea cioroiului și văzând că îl plictisește mereu: „câr! câr!“, îl luă de un picior și îl asvârli în grădina de unde furase cireșele, în buruieni.

Nepoțica mea, Ilenuța, văzând fapta Buftului, își făcu mila de bietul cioroi și, tuști, peste gard și aduse pasărea acasă, leșinată de foame, ciufulită, udă, cum căzuse în ierburile plouate, și o înfié ca pe un copil al ei: îi dădu de mâncare, ba noaptea o și culcă cu dânsa pe cuptor.

Se vede că și ființele astea știu ce e binele, simt ce e dragostea, că în două trei zile ajunse de par'că eră un prietin al casei de când lumea, iar fetele Ilenuța și Tulo, par'că aveau o avere; o îngrijeau, îi dădeau să mănânce din mâni, apă, iar cioroiul încetul cu încetul se trezi, își veni în fire, ba când îi eră foame strigă: câr! câr! și bătea din aripi.

Asta a durat vreo săptămână. Acum pasărea se îmblânzise deabinelea, par'că casa eră proprietatea ei, par'că oamenii slugile ei, se preumblă prin grădină, umblă după mătușa mea, care când pliveă, când prășeă, iar când îi eră paserii foame o trăgeă de fustă și strigă: „câr! câr!“ și bătea din aripi, cerând mâncare. Mai mult, începû să se deie și la jocuri cu Țucunțache, un căteluș al nostru, care e alb ca și o rochie de bal, cu coada scurtă și cu o pată la șoldul stâng de dinapoi și cu urechile negre și cu o pată pe cap, de par'că aveă o perucă neagră, cu cărare la mijloc și tăiată în colțuri pe frunte.

Însuș ăst Țucunțache are o poveste, dăruit unui neam al meu dela un profesor dela gimnaziu, el îl dădu



unei vecine ale mele, de un an măritată și care ședea în o stradă dela marginea de răsărit a târgului, ce-i zicea Broscărie. Cățelul fiind mic, luat dela sânul mamei lui, vecinic scheună, de nu puteau bieții oameni a se hodini, ceea ce-i făcù la trei zile să cheme pe ruda ceea, să-i deie găvruta. El însă îl aduse la noi. Bucuria fetelor. Eră cât o mănuse numai, iar când voia să se scarpine, cădeă pe spate. Și a crescut, culcându-se cu fetele în pat, până s'a făcut mare. Acum doarme la picioarele mătușei, de o bușește de pureci. Și e un sprețalnic, toată ziua să joacă, când cu pisicu Vasilache, când cu tovarășul lui, Azor, un alt cățalandru, cu dinții rânjiți de par'că râde și flocoș și cu pete albe și caramizii pe el.

Iar cum aduseră fetele cioroiul, se jucă acum și cu el. Și doar nu se da îndrăcita de pasere în laturi, și ea să sborșeă, întindeă aripele și corăind se aruncă cu ciocul la cățeluș. Dar într'o zi Tucunțache îl prinse în gură și fugi cu el toată grădina, de-abia fetele i-a scos pasărea din gură.

Însă într'o zi, se descoperi că nu-i cioroi, căci culcându-se pe cuptor, și fetele ducându-se le el, dară de un oușor vânăț și cu pete. De atunci aflară că-i ciorară și nu-i mai ziceau „cioroiu“, ci „ciorară“.

Acum, pasărea, când se vedeă că e așa de bine îngrijită, nu-i mai eră grija de nimic și nici frică, ba începù a eși prin drum, după copiii ce se jucau, ba și pe la case unde căpătă mâncare și iar veneă înapoi.

Însă Turtă, băețelul din vecini și fratele Borzacului și al Vioricăi și a Chiticului, nu prea priveă cu ochi buni venirea cioarei pe la dâșii și se temeă nu cumva tătică-său și mămică-sa să prindă prea multă dragoste de ciorară și să o infieze și astfel să-i deie din mâncarea lui și să rămână el flămând. Și într'o zi, ciorara eșind din curte, o luă iarăș pe la case și intra tocmai la Turtă în ogradă.

Turtă, în sufletul căruia răzbunarea cloceă, luă un băț, și poc, peste picioarele cioarei și-i frânse un picior, apoi prinzând-o, luă un băț și punând-o pe podețul dintre bucătăria de vară și casa de locuit, îi dădu peste cap, până îl turti.

— Tiu, vai, — sări Borzacu și Viorica la llenuța, care se jucă în drum: „Ilenuța, hai, că Turtă ți-a omorît ciorara“.

— Hău! Văi! — sar fetele Tuloieș și llenuța, — unde-i?

— La noi, — răspuneră Viorica și Borzacu.

Însă Turtă, auzind că vin fetele, puse ciorara pe pat în bucătărie, și-i zise:

„Hai acuma, te-am bătut, du-te acasă ciorară și să nu mai vii la noi.“

Fetele, însă, acum umpluseră bucătăria și cu chiote și întrebară: „Unde-i ciorara?“

Iar Turtă, văzând că pasărea nu se mai ridică, pricepù că a făcut ceva grozav și începù și el a plânge cu părere de rău.

O suci, llenuța, o învărti, piciorul rupt, capul zdrobit, ochii închiși, îi deschise un ochiu, al cărui lumină verde încremenise sub pleoape, îi mai cântări corpul încă cald, și văzând că nu face nici o mișcare, că ochiul se închide fără vieță, izbucni în un chiot: „Hă-hăă! Ne-o omorît ciorara! Ne-o omorît ciorara!“ Și țipând, urmată de Tuloii, care și ea începù să plângă și droaia de copii, de par'că mergeau la poliție, și însoțită de țipetele desnădăduite a lui Turtă, o aduse acasă: „Mamă! Mamă!“

— Ce-i! Ce-i! — săriră toți ai casei.

— Ne-o omorît ciorara! Ne-o omorît ciorara! Uite-o-a-i!

Iar Tuloii vorbi:

— Turtă cela a dracului, i-a dat cu bățul și a omorît-o!

Vă spun, că dacă se făceă o comedie cine știe cât de păgubitoare în lume, nu eră atâta zarvă, ca pentru ciorara asta.

Totuș llenuța nu eră tocmai încredințată, că ciorara a murit și o puse în șură pe o saltea de pe o ladă, nădăjduind, că are să învie. Și așa a stat trei zile pasărea, în care vreme a fost vecinic cercetată, dacă nu s'a ridicat, dacă nu mișcă măcar. Însuș Tuloii, i-a pus mâncare la nas, fărâmituri de pâne, cu nădejdea că a găsi-o poate mâncând, sau a găsi fărâmiturile mâncate.

A treia zi, însă, potrivit obiceiului îngropăciunii, llenuța hotărî să îngroape ciorara, cu toată pompa cuvenită unei cioare și pasăre iubită. Așadar, hotărî să cheme și pe vecinele ei la înmormântarea aceea.

Un lucru am uitat să spun, că Turtă, în fiecare zi, întrebă că dacă a înviat ciorara, și de câte ori i se spuneă că nu, pe fața lui se ceteă o mare părere de rău, de cele făptuite.

Acum, la înmormântare ținu și el să vie, și așa, pe o zi cu soare, Viorica cu Chiticu în brațe, cu Borzacu, cu Buftu, Florica, sora cea mai mică a Buftului, cu Olguța și Ion, surorile lui Costică lui Ion Lamașanu, acela care a dat ciorara lui Buftu, umplură ograda noastră. Toate erau gata, numai prapurile și pomenile lipseau. Să le fi murit un neam și nu eră atâta lume la îngropăciune. Ilenuța luă un hârleț, și punând ciorara pe el, o petrecură cu toții până la vecinica odihnă, sub părul din fundul grădinii.

Toți păstrau o tăcere duioasă, numai Turtă își ștergeă vecinic lacrimile de căință. Și, odată, ajunși sub copac, llenuța săpă groapa, iar copiii, sub șefia Buftului, îi cântară un „Doamne miluește“ și o „Vecinică pomenire“ și aruncară peste corpul neînsuflețit al cioarei, țărână, șoptind toți într'un oftat: „Dumnezeu s'o ierte!“ Apoi s'au înturnat acasă.

Praznic nu au făcut, dar llenuța a zis, că îndată ce s'or coace vișinele în grădină, are să-i facă pomenire, iar cum vișine nu s'au prea făcut, a rămas până la toamnă, când s'or coace poamele și merele și perele.

De atunci au trecut vreo două zile, și nemângăie-



Ca să nu-ți pară rău după el, ai vrut să-l ai în mână. Sărăciile astea! Le dai de lucru o săptămână, două și când le vine bine, hai se duc la plimbare! Cât aveai să-i dai?

— Două sute de lei, dragă. Și acum are să mă coste aproape trei. Toate cheltuelile de judecată le plătesc eu și avocatul e scump!.. Unde mai pui paguba mea la pâne?

„Alt lucrător mai bun ca el, nu se află în tot Panciu. Lucrătorul bun trebuie să știe rostul cuptorului meu, să știe când e pânea dospită indeajuns. Auzi judecată! Nu mai sunt stăpân pe oamenii mei, pe munca lor, în casa mea.“

După un răstimp negustorul păgubit începui iar:

— Marcorian dragă, mai am ceva pe suflet. Polițaiul perde mereu la maca, trece drumul de visavi pela club și îmi cere o sută, îmi cere două. Nu i-am dat nu-i dau. Ce socoteală e asta? Am vorbit odată frumos, ca doi oameni cinstiți, să-i dau o sută de lei pe lună. Tot atâta îi dă și celalalt brutar din Panciu, Stoian. Așa e regula, — nu numai aci la noi, și în târgul Ocnii, la Moinești, cred că și la Mizil... Mie, în șase luni mi-a luat opt sute de lei! E dreptate? Pentru ce? Dacă iau două sute de grame de la o pâne, să nu câștig nimic? Să se bucure numai comisarul de tot dreptul meu?

Miltiade trase cutia teșghelei și scoase un maldăr de citații judecătorești.

— Poftim, ce mă așteaptă! Tot la judecătorie! Judecătorul ăsta, cum are el năcaz pe mine, are să mă condamne, — să mă desnegustorească.

Pătruns de supărarea vecinului său, Marcorian oftă adânc, gândindu-se cât de plecați trebuie să fie bieții negustori tuturor oamenilor stăpânirii. Dădu din cap o bună ziuă îndoelnică și plecă abătut.

Peste două săptămâni, brutarul eșiă din judecătorie ca dintr'o lume a minunilor. Armeanul sta înaintea bogasierii lui, fumând visător, par'că... îl așteptă.

— Vecine dragă, — începui Miltiade, — viu dela proces. Nu mai pricep nimic! Mă ciupesc, mă mușc, ca să mă trezesc din vis, ca să nu visez cumva. Când a venit rândul avocatului meu, ca să mă apere împotriva contravențiilor polițaiului, nebunul acela de judecător l-a oprit supărat, și a spus: „Judecata respinge contravențiile în număr de șapte, ca nefundate.“ Adecă nu vrea să țină seamă de ele. E nebun, zău! Mi-a venit să-i sărut mâna! Mai întâi n'am înțeles. Are să-și strice prietinia cu polițaiul, care poate să-l și mute de aici. Polițaiul e una cu primarul, e nepotul prefectului, trage nădejde să se aleagă deputat.

După un moment de răsgândire, Miltiade crezui că înțelege.

— Nu merge așa, pe degeaba. Ce zici vecine? Cred mai curând că judecătorul are mare nevoie de

parale! Are leafă mică și-l pismuește pe polițai, care-și face șapte lefuri de-ale lui.

„O sută de lei? Ce zici? E puțin? Nu-l cum-păr. Ar trebui să mă coste mai mult. N'am. Vreau numai să-l mulțumesc cu o hârtioară de o sută, ca să știe că sunt om, nu fleac, și cunosc la omenie. Și o să mai am eu nevoie de el... Și o să-i mai dau...“

A doua zi, Miltiade eră în sala judecătorei, printre zecile de împricinați.

— Ascultă George, șopti el aprodului, să treci pe la brutăria mea, ca să-ți dau o jimblă frumoasă.

— Vrei să vorbești cu dl judecător? E singur, — ajutorul a mai cerut o lună de concediu. Acela-i neam de boer mare.

— E singur? Nu e nici grefierul?

— Nu e, dle Miltiade.

Brutarul vără capul ca un șarpe, intră întreg în sala de chibzuire.

Judecătorul eră singur, cu fruntea plecată adânc pe un dosar. Ușa nu făcuse nici un zgomot. Miltiade scoase binișor o hârtie de o sută, o cocoloși într'un pumn, dar așa ca să se poată zări un colțișor albastru. Făcui trei pași, podeaua de scânduri scârțai, și judecătorul ridică ochii de pe scripte. Nedumerit privea ca în gol, pe nasul, pe bărbia brutarului. Grecul zâmbi încurcat, așteptând să fie recunoscut și să fie întrebat.

— Ce veste? — întreabă magistratul.

— Vă sunt foarte îndatorat. Ieri la procesul meu... Eu sunt un om prost, fără carte, dar cunosc la omenie... Când cineva îmi face un bine...

Judecătorul, pe când brutarul se opinteă să băl-guiască, îl recunoscuse, se limpezise, privise omul, văzuse colțișorul albastru și înțelesese.

Trântind deodată cu amândouă picioarele în podele și cu palmele late pe masă, omul legilor se ridică de pe scaun, drept ca un drug.

— leși afară, mizerabile! Aprod! să-l dai în brânci.

Ca o șopârlă s'a strecurat Miltiade printre multa și împetriștata lume din sala de așteptare a judecătorei de pace.

Când a ajuns în fața brutăriei lui, nu i-a mai venit să intre. Noroc că bogasierul eră la un pas de el, gata să-l asculte.

— Dragă vecine! dragă Marcorian! Te chiamă Marcorian? Spune, te rog! Mă chiamă pe mine Miltiade? Spune, te rog! Nu sunt nebun frate! E nebun el! Auzi! Viu să-i mulțumesc, pen-trucă am obraz, și mă dă afară, ca pe un hoț! Nu mai pricep nimic! Nu mai vor fleacurile astea de judecători de pace să primească parale.

